

INFLUX CULTURAL DELS EUA AL TERCER MÓN

SYED HUSIN ALÍ

Universitat de Kuala Lumpur, Malàsia

Cada matí abans de sortir cap a la feina, fullejo els diaris locals començant per les notícies estrangeres, que provenen fonamentalment de les agències de notícies. A la tarda, veig al televisor els reportatges sobre els esdeveniments al món, la majoria dels quals probablement ja han estat televisats per al públic nord-americà. A vegades em quedo per veure una o dues pel·lícules, que inevitablement procedeixen dels EUA. Durant la projecció, he de tolerar les repetides interrupcions amb anuncis de cigars o altres productes de les multinacionals nord-americanes que patrocinen les pel·lícules... En realitat, els mitjans de premsa nord-americans tenen un gran impacte en la meua vida personal. Estic segur que també el tenen en les vides de milions de persones a tot el Tercer Món.

Els Estats Units exerceixen una tremenda influència en els països subdesenvolupats a través dels mitjans de difusió massiva: televisió, ràdio, diaris, revistes i llibres.

La premsa nord-americana exerceix moltes funcions importants fora de les seves fronteres. Informa i, d'una manera o una altra, tots en depenem. Al Tercer Món, les elits nacionals depenen gairebé totalment dels mitjans de difusió massiva nord-americans, mentre els seus pobles veuen, escolten i llegeixen només el que les esmentades elits consideren convenient.

Encara que als EUA els mitjans de difusió massiva no estan dominats per una única corporació, les tendències suggereixen una creixent concentració de la propietat. S'ha indicat que el 1945, per exemple, el 80% dels diaris eren de propietat independent, però ja al 1987 la proporció gairebé s'havia invertit: el 72% pertanyia a corporacions i 15 d'aquestes controlaven la major part del negoci.

Als peus del poder i dels interessos econòmics

La història ha mostrat com la premsa nord-americana va servir desvergonyidament el *McCarthyisme* a la cacera de nord-americans radicals, i més tard es va agenollar davant del *Hooverisme* per perseguir els activistes dels moviments negre i per la pau. La majoria dels mitjans de premsa en aquest país van estar lligats a la promoció de la guerra freda en diferents moments de la seva història, i a la justificació de les agressions dels EUA en diverses zones del món. En cooperació amb el

govern, van tractar d'ocultar en un inici les veritables intencions nord-americanes en l'episodi de Platja Girón, van distorsionar els fets durant la guerra de Vietnam, van lloar la desembarcada dels *marines* a la petita illa de Granada...

Som captius de les actituds polítiques dels EUA exportades pels seus mitjans de comunicació quan hi escoltem les notícies relatives a les maldats dels seus enemics i a les bondats dels seus amics. En una època els herois van ser Chiang Kai Shek, Shyngman Rhee; després van ser Park Chung Hee i el Xa de Pèrsia. Ara els EUA tenen una quadrilla nova d'amargs herois.

Dels «dolents» només sentíem les maldats de Khomeini, els fracassos econòmics de Cuba, la falta de democràcia a Nicaragua, i molt poc sobre les monstruoses tiranies que els EUA secundaven a Sud-amèrica. Ara, com al passat, la premsa se suma al continu esforç per desacreditar líders i governs del Tercer Món que no estan tan disposats a ser servents dels Estats Units, i s'oposen a les seves polítiques, fins i tot en temes com Palestina o les armes nuclears.

Se sap que la premsa ha estat utilitzada en intents de desestabilitzar molts estats dissidents al Tercer Món, en ocasions per reemplaçar alguns dels seus líders legítimament elegits per altres de més proestadunidencs. Sembla com si els EUA sempre estiguin desitjosos de veure la seva pròpia imatge en tants països del Tercer Món com sigui possible; però Cuba i Vietnam, per exemple, també els han demostrat que no sempre poden fer la seva voluntat.

Una altra cara de la premsa

És clar que en el manteniment de l'*status quo* politicoeconòmic la premsa nord-americana ha tingut una notòria responsabilitat donant suport i estimulant polítiques i accions governamentals. Però es reconeix que ocasionalment exerceix altres rols que poden tenir un impacte positiu al Tercer Món. Hi ha escriptors, periodistes, editors i radiodifusors que defensen valors nobles com la llibertat, la justícia, la independència i la veritat. Aquests valors han nodrit la tradició revolucionària nord-americana, encoratjats pels pares fundadors d'aquesta nació i recollits en la seva Constitució.

Els hereus d'aquests valors han estat capaços, malgrat tot tipus de repressions, de generar alguns dels més rellevants models de periodisme compromès. Un dels grans exemples d'això, el periodista Joseph Pulitzer, va proclamar una «declaració de principis», que va ser fustigada pels censors del diari al qual es trobava associat. Heus-la aquí:

-Lluita sempre pel progrés i la reforma. Mai no toleris la injustícia o la corrupció. Lluita sempre contra els demagogs de tots els partits. Mai no pertanyis a cap partit. Oposat sempre a les classes privilegiades i als saquejadors públics. Que mai et falti la compassió cap al pobre. Mantingues-te sempre consagrat al benestar públic. Mai no et sentis satisfet amb la simple publicació de la notícia. Sigues sempre dràsticament independent. Mai no tinguis temor d'atacar el mal fet, ja sigui per part de la plutocràcia depredadora o de la pobresa depredadora.

Avui dia, als països subdesenvolupats freqüentment és l'Estat qui controla els mitjans de premsa i aquests funcionen fonamentalment per legitimar les classes dominants. Encara que en general es proclamen lliures, en realitat estan asfixiats per lleis i regulacions que es burlen d'aquesta proclamació.

Als escriptors i periodistes lleials a aquells valors se'ls fa difícil, si no perillós, exercir els seus drets i responsabilitats. Per aconseguir-ho, no tindrien més alternativa que criticar els seus propis governs autoritaris. Inevitablement, afrontarien les amenaçadores conseqüències derivades de les seves accions.

Als Estats Units, una petita casta d'escriptors, periodistes i difusors de ràdio i televisió ha demostrat coratge i objectivitat en la denúncia de tot tipus de perversitats comeses al seu país i en altres àrees del món. La manera en la qual realitzen aquesta feina reflecteix l'esperit de la declaració de Pulitzer. La seva tasca posseeix un considerable impacte al Tercer Món, no només per les seves revelacions, sinó per la valentia, dedicació i excel·lència provades en el que escriuen i reporten.

Quin és l'impacte social i cultural dels mitjans?

La televisió sembla posseir allà un paper més preponderant que el de la premsa escrita. Les transmissions en viu dels últims esdeveniments a la Xina o la final d'una copa mundial a Europa poden veure's gairebé simultàniament a la Casa Blanca, en una *favela* de Rio de Janeiro i en una barriada pobra de Kuala Lumpur. La seva influència positiva podria intensificar-se mitjançant programes televisius d'alta qualitat

educacional i cultural. Tanmateix, cada vegada més, la televisió funciona «comercialment». Després dels seus programes, sobretot els d'entreteniment més populars, és el patrocini de corporacions multinacionals molt involucrades al negoci de la publicitat agressiva, que els utilitza per promoure els seus productes i imatges.

Una bona porció dels programes patrocinats reflecteixen la cultura, estils de vida, valors i gustos bàsicament occidentals o nord-americans, als quals s'atribueix un alt estatus o prestigi. De vegades aquests dramas i musicals són imitats per les produccions locals no només en la forma, sinó en el contingut. És tal l'influx dels programes nord-americans i dels nord-americanitzats sobre els més extensos i diversos estrats socials i grups d'edats, que molts no semblen capaços de distingir entre la modernització i l'occidentalització, o entre el que pot enriquir o matar la seva pròpia herència cultural.

L'obsessió per la violència i el sexe en les subcultures de la indústria de l'entreteniment resulten el més exportable. Les societats subdesenvolupades són noves en això i una part considerable de la joventut és presa per una visió idealitzada de la societat dels Estats Units. Els publicistes n'amplifiquen els patrons de manera que els modes de vida ostentosos, consumistes i individualistes es projectin com els convenients per a la població predominantment rural dels països pobres.

Els mitjans de difusió nord-americans competeixen directament amb els editors i escriptors dels països i regions del Tercer Món. Les marques de les seves multinacionals són termes familiars. Les persones pobres inverteixen els seus escassos ingressos a comprar aquells «prestigiats» productes. Tot això provoca impactes nocius de llarg abast sobre el desenvolupament social i cultural dels països pobres. La majoria van viure sota el domini colonial. Ara batallen pel progrés no solament econòmic i polític, sinó també sociocultural. Un dels objectius és la salvaguarda i el foment de la identitat nacional i cultural, la qual cosa es tradueix a no reviu velles actituds obsoletes, ni perpetuar la moralment destructiva cultura imperialista. En el procés de promoció d'aquesta identitat, conservar les tradicions des d'una òptica nova i progressista és tan important com l'assimilació de la ciència i la tecnologia occidentals.

Les persones al Tercer Món haurien de decidir per si mateixes el que convé per al seu propi desenvolupament. Només ho aconseguiran si aconseguixen escapar-se de l'aclaparador poder economicopolític de l'eix del capitalisme global.